

Punt:

Agenda: 22-10-2013
Franeker, 22-10-2013

Onderwerp:

Theater de Koornbeurs

Een richtinggevende uitspraak doen over:

1. Een duurzame oplossing voor het exploitatieprobleem van het theater

1. Inleiding

Het lukt Theater de Koornbeurs niet om tot een sluitende exploitatie te komen. Dit probleem speelt al jaren. In de periode 2009-2011 is er daarom een omvangrijk verbeterplan uitgevoerd. Met dit plan was een extra bijdrage van in totaal € 240.000 gemoeid. Conform raadsprogramma zou het theater vanaf seizoen 2011-2012 zich weer moeten kunnen handhaven op het 'oude subsidieniveau'.

Dit bleek, ondanks alle inspanningen, niet haalbaar.

Vanaf theaterseizoen 2011-2012 heeft het theater in totaal al weer € 175.000 aan incidentele bijdragen ontvangen, bovenop de jaarlijks reguliere subsidie van € 356.158.

2. Situatie/Probleemstelling

In de raadsvergadering van 25 april 2013 is de theaterbegroting 2013-2014 besproken. Verschillende fracties gaven aan toe te willen naar een structurele oplossing voor de Koornbeurs.

Deze notitie schetst een vijftal oplossingsrichtingen. Dit vanuit het besef dat we enige vorm van theater in Franekeradeel willen houden.

Om een afweging te kunnen maken hebben we in paragraaf 2 de stand van zaken geschetst. De oplossingsrichtingen komen in paragraaf 3 aan bod. In paragraaf 4 hebben we de verschillende opties op een rij gezet inclusief de voors en tegens.

Subsidie en uitvoeringsovereenkomst

De gemeente Franekeradeel subsidieert het theater voor de programmering en uitvoering van 70 voorstellingen per theaterseizoen. Om dit te kunnen doen ontvangt het theater voor seizoen 2013-2014 een reguliere bijdrage van € 356.158. Jaarlijks wordt dit bedrag geïndexeerd.

De subsidieafspraken tussen gemeente en theater worden vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. Daarin wordt onder meer het doel van de subsidie beschreven, de eisen met betrekking tot de programmering, de te bedienen doelgroepen en het aantal voorstellingen.

Zoals aangegeven moet er jaarlijks geld bij om te komen tot een sluitende exploitatie. Hieronder een overzicht van de reguliere en eenmalige bijdragen vanaf seizoen 2008-2009.

Theaterseizoen	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
regulier	330.688	341.210	348.265	351.294	356.158	356.158
eenmalig	80.000	80.000	80.000	50.000	60.000	65.000
totaal	410.688	421.210	428.265	401.294	416.158	421.158

Voor de volledigheid:

Vanaf theaterseizoen 2012-2013 heeft de gemeente de regeling Lokale Podiumkunsten overgenomen van het theater. Hiermee is een jaarlijks bedrag van € 25.000 gemoeid.

Landelijke cijfers

In onderstaande tabel hebben we de gemeentelijke bijdrage vergeleken met het landelijk gemiddelde. Hierbij zijn we uitgegaan van de gemeentelijke bijdrage van € 416.158 in seizoen 2012-2013.

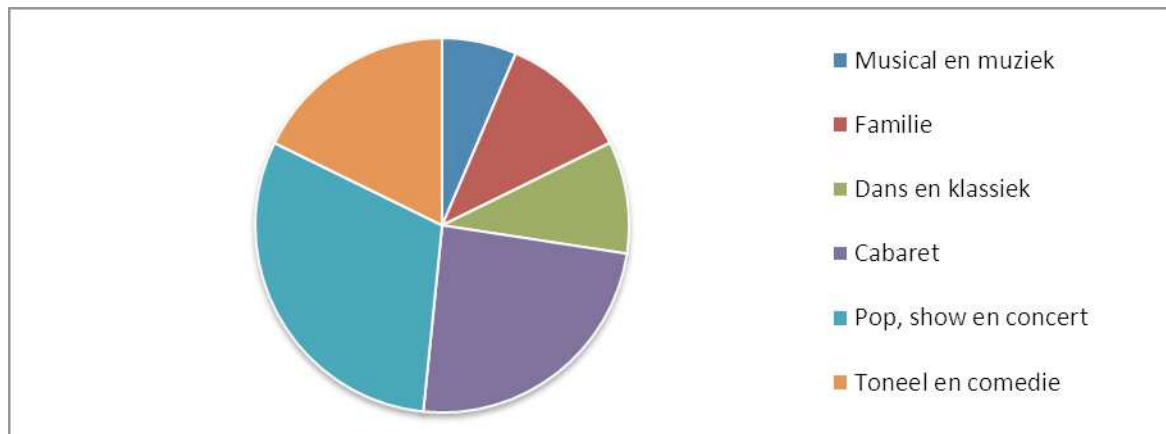
Gemeentelijke financiering	2006	2008	2010	2011	2012	Koornbeurs 2012/13
Gemeentelijke bijdrage % van de omzet	37%	38%	38%	37%	38%	44%
Gemeentelijke bijdrage per bezoeker in €	€ 15,74	€ 15,90	€ 17,79	€ 17,51	€ 19,24	€ 32,50
Gemeentelijke bijdrage per inwoner gemeente in €	€ 21,59	€ 23,92	€ 23,04	€ 22,29	€ 22,13	€ 20,32

Bron: Publicatie Podia 2012 (cijfers en kengetallen) van de VSCD en jaarstukken Koornbeurs

Het huidige profiel en de programmering

De Koornbeurs is een klein theater, met de uitdaging een gevarieerd en onderscheidend jaarprogramma te bieden in een knusse en intieme setting. Cabaret en muziek zijn vanouds de grootste publiekstrekkers. Het theater is erg geschikt voor kleinschalige optredens, try outs en cabaret. Voor grote en veeleisende producties is het theater minder geschikt.

Het theater kent zijn beperkingen als het gaat om bijvoorbeeld de afmetingen van het podium en de laad- en losfaciliteiten.

Als onderdeel van het verbeterplan (2009-2011) is het aantal voorstellingen teruggebracht van 90 naar 70. In algemene zin wordt van een volwaardig theater verwacht dat zij rond de 75 voorstellingen per jaar uitvoert. Dit is een richtlijn van de Vereniging van Schouwburgen en ConcertgebouwDirecties. De Koornbeurs is lid van de VSCD.

Toeschouwersaantal

Van de theaterbezoekers komt 45% uit Franekeradeel.

Het toeschouwersaantal is de afgelopen 5 seizoenen gedaald van 19.000 (seizoen 2007/2008) naar 12.800 (seizoen 2012/2013). Redenen hiervoor zijn onder meer de huidige economie situatie, de afbouw van 90 naar 70 voorstellingen maar ook het nieuwe theater in Sneek (november 2012).

Seizoencijfers daling bezoekers	Realisatie 2007/08	Realisatie 2008/09	Realisatie 2009/10	Realisatie 2010/11	Realisatie 2011/12	Realisatie 2012/13
Aantal theaterbezoekers	18.928	18.062	17.342	16.341	14.700	12.800
Aantal voorstellingen	89	84	79	71	71	69

Beheer en onderhoud

De gemeente is eigenaar van de Koornbeurs en verhuurt het gebouw als theater aan Stichting De Koornbeurs. Als eigenaar zijn we verantwoordelijk voor het groot onderhoud. De Koornbeurs is verantwoordelijk voor het klein en regulier onderhoud. Met enige regelmaat pleit het theater voor een verdere verfijning van deze onderhoudsverdeling. Het gebouw verhuren als theater impliceert dat we de theater technische installaties die aan het gebouw verbonden zijn meenemen in het onderhoud. In 2010 is het theater met het college het gesprek aangegaan over geconstateerde beperkingen op het gebied van arbo en theaterfaciliteiten in combinatie met het ambitieniveau van het theater.

Dit heeft geleid tot een collegebesluit (1 juni 2010) waarin het college heeft aangegeven:

- te kiezen voor een theater wat op lokaal en regionaal niveau opereert;
- dat investeringen zich moeten beperken tot vervangingsinvesteringen en achterstallig onderhoud, voor zover deze tot de verantwoordelijkheid van de gemeente als verhuurder behoort;
- te voldoen aan de minimale eisen m.b.t. de arbo wetgeving voor zover deze tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid behoort.

Op basis van bovenstaande zijn de afgelopen periode onderstaande werkzaamheden opgepakt dan wel opgenomen in de meerjarenplanning:

In 2011: groot onderhoud aan het dak, € 100.000.

In 2012: arbo-aanpassingen gerealiseerd, € 105.000 (loopbrug vervangen, de toneelvloer verstevigt, betere werkplekken, overkapping boven het laad/losperron)

In 2013: onderzoek naar luchtbehandelingsproblematiek, € 11.000

In 2014: vervanging luchtbehandeling + dak theaterzaal en foyer € 94.000

In 2016: schilderwerk, € 30.000

In 2017: vervanging cv, € 45.000

Het theaterlandschap in Fryslân

Fryslân kent 5 volwaardige theaters:

De Harmonie (Leeuwarden) heeft een totale capaciteit van 1750 theaterplaatsen (3 zalen). Het theater verzorgt 258 theatervoorstellingen per seizoen.

De Koornbeurs (Franeker) heeft een capaciteit van 468 theaterplaatsen (1 zaal). Het theater verzorgt 70 theatervoorstellingen per jaar.

De Lawei (Drachten) heeft een capaciteit van in totaal 1340 theaterplaatsen (2 zalen). Het theater verzorgt 250 theatervoorstellingen per seizoen.

Het Posthuis (Heerenveen) heeft een totale capaciteit van 399 theaterplaatsen (2 zalen). Het theater verzorgt 115 theatervoorstellingen per seizoen.

Theater Sneek heeft een totale capaciteit van 611 theaterplaatsen (1 zaal). Het theater verzorgt 120 voorstellingen per seizoen.

Sinds november 2012 heeft Sneek een nieuw theater. We constateren dat met name theaterliefhebbers uit de zuidhoek niet meer naar Franeker gaan maar zich nu oriënteren op Sneek.

Theaters en economie

Vanaf 2008 zit Nederland in economisch zwaar weer. Naast dat dit minder bezoekers oplevert is een ander gevolg dat de consument minder gebruik maakt van de voorverkoop. Dit betekent dat het theater gedurende het seizoen moet blijven adverteren om de voorstellingen onder de aandacht te brengen.

Verbeterplan 'Beter in 15 stappen'

In 2008 heeft een onderzoek van Langeveld Consultancy geleid tot de uitvoering van een 3 jarig verbeterplan 'Beter in 15 stappen' gericht op kostenreductie en inkomstenverhoging.

De 15 verbeterpunten in het plan hadden betrekking op onder meer de organisatie, programmering, commerciële verhuringen, externe samenwerking, de lokale betekenis, onderhoud, horeca en arbo.

Het verbeterplan heeft onder meer opgeleverd dat er samenwerking is gerealiseerd met een theater in Schiedam, de bedrijfsvoering is geoptimaliseerd, er nieuwe sponsors zijn aangetrokken, er een zakenclub is opgericht, er arbo-aanpassingen zijn gerealiseerd en de gemeente de regeling Lokale Podiumkunsten heeft overgenomen.

In 2012 is de uitvoering van het verbeterplan geëvalueerd. We hebben toen geconstateerd dat ondanks alle inspanningen en genoemde resultaten het onvoldoende rendement heeft opgeleverd om te komen tot een duurzaam sluitende exploitatie.

De lokale betekenis van het theater voor Franekeradeel

Eén van de aanbevelingen uit het onderzoek van Langeveld was het vergroten van lokale betekenis van het theater. Dit is opgepakt met de regeling Lokale Podiumkunsten. De regeling houdt in dat lokale verenigingen en het onderwijsveld tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van het theater. Met name het onderwijs, de muziekverenigingen en 'het Sinterklaasprookje' maken gebruik van de regeling. Diverse (buurt)verenigingen en scholen hebben aangegeven graag (meer) gebruik van de Koornbeurs te willen maken. Echter voor hen zijn de kosten, ondanks de korting, te hoog. Dit komt door de all-in kostprijs die het theater hanteert. Hierin zitten niet alleen kosten voor zaalhuur maar ook voor de horecavoorziening en de professionals die zorg dragen voor de lichttechniek en geluidstechniek.

In 2010 is het theater begonnen met filmhuisvoorstellingen. Iedere dinsdagavond draait er een film. Hoewel deze activiteit geen substantiële bijdrage levert aan de exploitatie is hiermee een nieuwe doelgroep aangeboord. Jaarlijks komen er gemiddeld 4.000 filmliefhebbers naar de Koornbeurs.

3. Mogelijke richtingen

De afgelopen perioden is er veel tijd en energie besteedt aan het op orde krijgen van de theaterbegroting. Personeel, directie en bestuur hebben, binnen hun mogelijkheden, alles gedaan om te komen tot een duurzaam sluitende exploitatie. Maar de rek is er nu echt uit. Anno 2013 wordt er gewerkt met een minimale bezetting, zijn er geen reserves om tegenslagen op te vangen en is er nog steeds sprake van economische tegenwind. Al met al is het aantal oplossingsmogelijkheden dus beperkt.

In onze optiek zijn er nog een vijftal mogelijkheden (of combinatie ervan) om te komen tot een duurzaam sluitende exploitatie:

- 1. Op de huidige voet doorgaan binnen de afgesproken kaders. De subsidie wordt structureel verhoogd.**
- 2. Op de huidige voet doorgaan binnen de afgesproken kaders. Gemeente staat ieder jaar garant voor het tekort.**
- 3. Vergaande samenwerking met een ander theater op basis van bestaand subsidiebudget als plafond.**
- 4. De Koornbeurs wordt cultuur/gemeenschapshuis met theaterfunctie op basis van bestaand subsidiebudget als plafond.**
- 5. De Koornbeurs wordt cultuur/gemeenschapshuis met theaterfunctie (op basis van bestaand subsidiebudget als plafond) waarbij de theaterfunctie wordt ingekocht.**

Hieronder volgt, per punt, een korte toelichting.

1. Op de huidige voet doorgaan. De subsidie wordt structureel verhoogd.

De huidige subsidie bedraagt € 356.158. Op basis van de tekorten van de afgelopen jaren is de inschatting dat de subsidie structureel met een bedrag van € 70.000 tot € 80.000 verhoogd moet worden. Hiervoor krijgt de gemeente een theater met 70 voorstellingen per seizoen. Het aantal theatertoeschouwers in seizoen 2012-2013 was 12.800.

Deze optie biedt geen oplossing voor datgene wat we constateren in de alinea over de lokale betekenis van het theater.

2. Op de huidige voet doorgaan. Gemeente staat ieder jaar garant voor het tekort.

In plaats van de subsidie structureel te verhogen volgt na ieder theaterseizoen een eindafrekening. Dit bedrag zal fluctueren, maar logischerwijs zal het tekort neer komen op de onder punt 1 genoemde bedragen.

Nadeel van deze optie is dat het geen prikkel bevat om zo kostenbewust mogelijk te werken. Boekhoudkundig voordeel is dat er geen structurele verhoging van de gemeentebegroting gevraagd wordt. Daar tegenover staat dat het bedrag dusdanig hoog is wat een voorziening rechtvaardigt.

Deze optie biedt geen oplossing voor datgene wat we constateren in de alinea over de lokale betekenis.

3. Vergaande samenwerking met een ander theater op basis van bestaand subsidiebudget als plafond.

Wethouder Twerda heeft in juli 2013 een gesprek gehad met een afvaardiging van directie en bestuur van theater De Harmonie (zij bijlage 1). Uit het gesprek kwam naar voren dat er mogelijkheden zijn om vergaand samen te werken op het terrein van programmering, beheer en horeca. Daarbij blijft het theater zelfstandig met een eigen bestuur en directie. Wel worden een aantal functies ondergebracht dan wel gedeeld met een ander theater.

Een nader onderzoek moet uitwijzen welke kostenbesparing hiermee gerealiseerd kan worden.

Deze optie biedt geen oplossing voor datgene wat we constateren in de alinea over de lokale betekenis.

4. De Koornbeurs wordt een cultuur/gemeenschapshuis met theaterfunctie op basis van bestaand subsidiebudget als plafond.

De achterliggende gedachte is dat de lokale betekenis van de Koornbeurs wordt vergroot en de theaterfunctie wordt behouden.

In de praktijk betekent dit dat er minder theatervoorstellingen worden uitgevoerd en het gebouw meer benut zal worden voor de uitvoering van een divers aanbod aan culturele activiteiten. Dit biedt mogelijkheden om nieuwe doelgroepen naar de Koornbeurs te krijgen. De verwachting is dat er meer reuring in de stad komt en daarmee kansen voor de lokale middenstand.

Deze optie vraagt een andere focus van het bestuur en directie van de Koornbeurs. Er zal meer inzet van vrijwilligers gevraagd worden en minder van de professionals.

De belangrijkste vraag bij deze optie is of de mix van minder theatervoorstellingen en meer culturele activiteiten kan zorgen voor een dekkende exploitatie.

Daarbij komt de vraag wat minder voorstellingen en een deels andere focus betekenen voor het huidige theaterprofiel en de programmering. Een andere focus op het gebruik van het gebouw kan bovendien betekenen dat er in de toekomst op het vlak van (groot) onderhoud andere keuzes worden gemaakt.

5. De Koornbeurs wordt cultuur/gemeenschapshuis met theaterfunctie (op basis van bestaand subsidiebudget als plafond) waarbij de theaterfunctie wordt ingekocht.

Dit is in principe een combinatie van optie 4 en optie 3. Een cultuur/gemeenschapshuis waarbij de theaterfunctie en wat daarmee samenhangt wordt ondergebracht c.q. ingekocht bij een ander theater. Hierbij moet gedacht worden aan het uitbesteden van de programmering, kaartverkoop, horeca, pr en technici.

Eenmalige investeringskosten

Voor de opties 1, 2 en 3 geldt dat er in de nabije toekomst, bovenop de geplande onderhouds- en vervangingsinvesteringen, eenmalige investeringen nodig zullen blijven om het theater bij de tijd te brengen dan wel bij de tijd te houden.

De keus van het theater

Aan het begin van deze paragraaf hebben we aangegeven dat er in onze optiek een vijftal mogelijkheden (of een combinatie ervan) zijn om te komen tot een duurzaam sluitende exploitatie.

Op 18 oktober hebben we deze notitie besproken met directie en bestuur van de Koornbeurs. Hun voorkeur komt overeen met optie 1 waarbij ze hebben aangegeven *ook* de lokale betekenis van het theater te willen vergroten. Volgens hun is dit mogelijk wanneer de gemeente het kader verbreed, oftewel het takenpakket van de Koornbeurs uitbreidt. Hierbij moet geconstateerd worden dat het theater deze taakuitbreiding niet op geld heeft gezet. Oftewel binnen de middelen die met optie 1 gemoeid zijn denkt te kunnen realiseren.

Het gespreksverslag en de schriftelijke reactie van het theater vindt u als bijlage bij deze notitie.

De opties op een rij

De genoemde oplossingsrichtingen gaan over het sluitend krijgen van de exploitatie maar ook over aspecten als: wat voor theater willen we, over (on)afhankelijkheid en de lokale betekenis. Hieronder nog eens de verschillende opties inclusief de plussen en minnen.

Optie 1

- + Een structureel sluitende theaterbegroting.
 - + Een volwaardig theater met 70 voorstellingen per jaar.
 - Hogere structurele lasten voor de gemeente.
 - In deze optie zitten geen maatregelen om de lokale betekenis van het theater(gebouw) te vergroten.
 - Eenmalige investeringen blijven nodig om het theater bij de tijd te brengen en te houden.
-

Optie 2

- + Jaarlijks wordt het begrotingstekort van het theater aangezuiverd.
 - + Een volwaardig theater met 70 voorstellingen per jaar.
 - Jaarlijks hogere lasten voor de gemeente. Deze kosten kunnen fluctueren.
 - In deze optie zitten geen maatregelen om de lokale betekenis van het theater(gebouw) te vergroten.
 - Eenmalige investeringen blijven nodig om het theater bij de tijd te brengen en te houden.
-

Optie 3

Onderzoek moet aantonen of deze optie voldoende besparing oplevert om te komen tot een structureel sluitende begroting.

- + Lasten voor gemeente blijven gelijk c.q. vallen lager uit.
 - + Een volwaardig theater met 70 voorstellingen per jaar.
 - + Samenwerking geeft mogelijkheden tot een kwaliteitsimpuls door de inzet van externe expertise.
 - Theater komt deels in een afhankelijke positie door intensieve samenwerking met ander theater.
 - In deze optie zitten geen maatregelen om de lokale betekenis van het theater(gebouw) te vergroten.
 - Eenmalige investeringen blijven nodig om het theater bij de tijd te brengen en te houden.
-

Optie 4

Onderzoek moet aantonen of deze optie voldoende besparing oplevert om te komen tot een structureel sluitende begroting.

- + Lasten voor gemeente blijven gelijk c.q. vallen lager uit.
 - + Lokale betekenis van het (theater)gebouw wordt vergroot.
 - /+ Minder theatervoorstellingen, meer culturele activiteiten.
 - /+ Grotere inzet (en daarmee afhankelijkheid) van vrijwilligers.
-

Optie 5

Onderzoek moet aantonen of deze optie voldoende besparing oplevert om te komen tot een structureel sluitende begroting.

- + Lasten voor gemeente blijven gelijk c.q. vallen lager uit.
 - + Lokale betekenis van het (theater)gebouw wordt vergroot.
 - + Door inkoop theaterfunctie maximale aandacht van directie en bestuur voor de gemeenschapshuisfunctie.
 - + Inkoop/samenwerking geeft mogelijkheden tot een kwaliteitsimpuls door de inzet van externe expertise.
 - /+ Minder theatervoorstellingen, meer culturele activiteiten.
 - /+ Grotere inzet (en daarmee afhankelijkheid) van vrijwilligers.
 - Koornbeurs komt deels in een afhankelijke positie door inkoop theaterfunctie.
-

4. Bijlagen

- Gespreksverslag van 2 juli 2013 (13.202576)
- Gespreksverslag van 18 oktober 2013 (13.202465)
- Schriftelijke reactie Koornbeurs (13.112586)

Burgemeester en wethouders van Franekeradeel